

Chalmers tekniska högskolas yttrande angående U2025/01586 - EU:s ramprogram för forskning och innovation FP10

Chalmers har tagit del av Europeiska kommissionens förslag till nästa ramprogram för forskning och innovation samt det tillhörande specifika programmet för dess implementering.

Nedan återfinns Chalmers svar och kommentarer på betänkandet.

1.1. Sammanfattande kommentarer

Chalmers tekniska högskola välkomnar kommissionens förslag till nästa ramprogram som ett ambitiöst steg för att stärka EU:s vetenskapliga och teknologiska bas. Vi ser särskilt positivt på satsningarna på ERC, MSCA, EIC och de tematiska områdena i pelare 2, vilka är relevanta för Sverige och kan stärka vårt deltagande. I enlighet med regeringens inbjudan lämnar vi här våra synpunkter på förslaget, med fokus på behovet av en tydligare relation till den nya Europeiska konkurrenskraftsfonden, vikten av fullkostnadsfinansiering för universitet och högskolor samt fortsatt förenklade beslutsprocesser och regelverk.

1.2. Betänkandet som helhet

- Skapas förutsättningar för att stärka excellent europeisk forskning och innovation?

Ja, i hög grad.

Chalmers stödjer förslaget till Horisont Europa 2028–2034, som innehåller en fortsatt tydlig prioritering av excellens. Förslaget bedöms skapa förutsättningar för att stärka excellent forskning och innovation i Europa. Den föreslagna ökningen av budgeten för Horisont Europa är nödvändig för att Europa ska kunna behålla och utveckla sin globala konkurrenskraft inom forskning och innovation.

Vi ser positivt på det förstärkta stödet till Europeiska forskningsrådet (ERC) och Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) för att främja vetenskaplig excellens och forskarmobilitet. Denna typ av

Yttrande angående EU:s ramprogram för forskning och innovation FP10

U2025/01586

forskning är en förutsättning för att Europa ska kunna vara ett globalt centrum för forskning och innovation, och för att attrahera excellenta forskare. ERC:s fokus på forskarinitierad, banbrytande grundforskning är en förutsättning för att stärka Europas innovationsförmåga.

Sverige bör i förhandlingarna verka för att vetenskaplig excellens och konkurrensutsatta medel ska vara den överordnade principen för utvärdering. Det är också viktigt att säkerställa att en eventuell ökad integration av Joint Research Centre (JRC) inte leder till minskad tillgång till öppna forskningsmedel för universitet och forskare.

Förslagen om tematiska områden, forskarinitierad nyfikenhetsdriven forskning (så kallad bottom-up-forskning) inom pelare 2 samt färre och bredare utlysningar skapar förutsättningar för att stärka excellent forskning. Detta är något Sverige bör värna.

Stärkningen av Europeiska innovationsrådet (EIC), innovationsekosystem och snabbfinansiering (bl.a. DARPA-liknande modeller) är välkomna och ger goda förutsättningar för både vetenskaplig excellens och tillämpad innovation. Det är dock avgörande att dessa satsningar inte enbart främjar större företag eller redan etablerade miljöer, utan även görs tillgängliga för forskningsbaserade start-ups och mindre aktörer samt att lärosäten är behöriga att delta. Vidare vill vi lyfta fram de bottom-up-orienterade instrumenten Pathfinder och Transition som bör stärkas proportionerligt med övriga EIC-instrument.

Samtidigt finns flera osäkerheter. Relationen mellan FP10 och den nyetablerade Europeiska konkurrenskraftsfonden (ECF) behöver tydliggöras. Det är av vikt att programmen förblir separata men komplementära, med klart definierade roller, styrning och avgränsningar. FP10 bör fortsatt ha en forskningsdriven profil, medan ECF utformas för uppskalning och kommersialisering, så att respektive instruments syfte och mervärde säkerställs.

- Skapas förutsättningar för att stärka synergier mellan europeisk och svensk forskning och innovation?

Ja, i hög grad.

De tematiska områdena som lyfts fram under pelare 2 – såsom hållbar industri, digitalisering, AI och livsvetenskaper – stämmer väl överens med de svenska styrkeområdena, så som de definierats i forskningspropositionen och i Vinnovas arbete med att identifiera strategiskt viktiga teknikområden för Sverige. Detta ger goda förutsättningar för synergier med svenska forsknings- och innovationsstrategier och stärker möjligheterna till ett effektivt nyttjande av nationella satsningar i europeiska program.

Yttrande angående EU:s ramprogram för forskning och innovation FP10

U2025/01586

Programmet betonar också innovation och kommersialisering—områden där Sverige sedan länge står starkt. Sverige rankades till exempel som det mest innovativa landet i Europa 2025. Denna samstämmighet skapar goda förutsättningar för svensk akademi och näringsliv att fördjupa samarbetet med europeiska aktörer. Samtidigt är det avgörande att förutsättningarna för teknikintensiva företag och forskningsbaserade start-ups att delta förenklas, så att hela innovationssystemets potential kan tas tillvara.

- Skapas förutsättningar för att stärka samarbete mellan akademi och privat sektor?

Ja, i hög grad.

Förslaget stärker möjligheterna och förutsättningarna till samverkan mellan akademi och näringsliv:

- Flera delar av programmet, särskilt i Pelare II och III, är utformade för att stimulera samarbete mellan universitet, företag och andra innovationsaktörer längs hela värdekedjan – från grundforskning till marknad.
- Pelare I:s MSCA-insatserna postdoc-fellowships och doctoral networks kan kombineras med en placering i den privata sektorn.
- Planerad förenkling av finansieringsprocesser kan minska den administrativa bördan, förutsatt att det blir en förenkling för deltagarna och inte enbart för Kommissionen.
- Utöver fortsatt stöd till Europeiska innovationsrådet (EIC), kommer pelare 3 att finansiera innovationssystem och främja EU-övergripande integration av kunskapstriangelns tre delar.
- Den nya budgeten innehåller en nästan tredubblad satsning på start-ups, vilket skapar ekonomiska incitament för ökat deltagande.
- Instrument som DARPA-liknande initiativ och snabbfinansiering är lovande, men måste utformas så att även SME:s och start-ups har möjlighet att delta. Här kan innovationsupphandling spela en viktig roll för att skapa tidiga marknader och öppna upp för mindre aktörer.
- Finansiering för etablering av innovationsekosystem där forskningsinstitut, universitet, privat och offentlig sektor möts och samarbetar med öppen tillgång till testbäddar, infrastruktur och innovationskluster ger goda förutsättningar för stärkt samarbete mellan akademi och privat sektor.
- Sverige bör främja bredare stöd till innovationsekosystem, testbäddar och teknikinfrastruktur, där universitet, företag och samhällsaktörer samverkar i praktiken. Lika viktigt är att EU:s regelverk är

tydliga och inte motverkar innovation; förenklade regelverk och möjligheter till regulatoriska testbäddar är en nyckel för att skapa flexibilitet och underlätta utveckling och kommersialisering av nya lösningar.

- Skapas förutsättningar för att stärka det svenska deltagandet i ramprogrammet?

Förslaget har potential att stärka det svenska deltagandet, men det finns delar som kan begränsa svenskt deltagande.

FP10 bygger vidare på principerna om öppen konkurrens och vetenskaplig excellens vilket bör gynna Sverige. De föreslagna förenklingarna med färre och bredare utlysningar, kortare beslutsprocesser och enhetliga finansieringsgrader bör underlätta för att fler kan och vill delta. Den enhetliga finansieringsgraden bör sträcka sig även till angränsande program och säkerställa 100% ersättning av direkta kostnader till Universitet och högskolor även inom partnerskapsprogrammen, Digital Europe, European Defence Fund och ECF.

De tematiska fokusområdena digitalisering, livsvetenskaper och avancerad tillverkning ligger väl i linje med svenska styrkeområden och politiska prioriteringar.

Det är oklart hur samarbetsprojekten inom pelare 2 kommer att påverkas av de strategiska prioriteringarna inom Europeiska konkurrenskraftsfonden. Det är viktigt att det inte blir en förskjutning mot högre TRL-nivåer, eftersom det skulle leda till att denna del av HEU blir mindre intressant för universitet och högskolor.

Schablonen för indirekta kostnader i FP10 föreslås fortsatt vara 25 % av de direkta kostnaderna. Detta är inte tillräckligt. Enligt SUHF:s OH-modell (2024) uppgår de faktiska indirekta kostnaderna för forskning vid svenska lärosäten till mellan 40–60 %, beroende på typ av verksamhet. Det innebär att deltagande i EU-projekt systematiskt leder till ekonomiska underskott för svenska lärosäten, vilket i sin tur minskar incitamenten att medverka.

Förslaget att använda lump-sum som standard har en tydlig intention att förenkla administration och minska fel, vilket vi ser som en positiv ambition. Samtidigt innebär modellen betydande utmaningar för bland annat universitet, högskolor och SME som har svårt att förutse kostnader. För att uppnå både enkelhet och genomförbarhet bör därför flexibilitet och alternativa finansieringsformer finnas kvar.

Forskning med dubbla användningsområden (dual use) lyfts i förslaget samt i den Europeiska konkurrenskraftsfonden. Det behövs tydliga riktlinjer för att undvika osäkerhet kring civil och militär

forskning, särskilt för internationellt verksamma lärosäten.

1.3. Vilka delar bör värnas respektive omprövas i kommande förhandlingar?

Delar att värna och verka för:

- Värna om att den föreslagna budgeten för programmet säkras.
- Att Horisont Europa förblir ett fristående program.
- Vetenskaplig excellens och konkurrensutsatta medel som den övergripande utvärderingsprincipen.
- Den nyfikenhetsdrivna (bottom-up) forskningen inom pelare 2, ERC, EIC och MSCA.
- ERC:s roll som oberoende och excellensbaserat finansieringsorgan.
- New European Bauhaus (NEB) Facility.
- Förenklingen att ha samma finansieringsmodell för RIA och IA. Säkerställa finansieringsmodell med 100% ersättning av direkta kostnader + 25% ersättning av indirekta kostnader till Universitet och högskolor även inom partnerskapsprogrammen, Digital Europe, European Defence Fund och ECF.
- Förslaget om färre och öppnare utlysningar inom pelare 2 och fler utlysningar på låga TRL-nivåer.
- Innovationsekosystem och teknikinfrastruktur.

Delar att mota eller omförhandla:

- Relation till Europeiska konkurrenskraftsfonden är oklar och komplex.
- Förtydligande av 'moonshots' behövs
- ERC-presidentens mandatsperiod bör förbli 4 + 4 år.
- MSCA:s forskarledda nyfikenhetsdrivna utformning bör bevaras.
- Overhead-nivån (25 %) är otillräcklig.
- Lump-sum som standard: flexibilitet och alternativa finansieringsformer bör därför finnas kvar.